

Харківський національний університет Повітряних Сил
імені Івана Кожедуба.

Лекція № 1
з навчальної дисципліни
“ІСТОРІЯ ВІЙН ТА ВОЄННОГО МИСТЕЦТВА”

Змістовий модуль 1. Заняття 1.
Воєнна організація і військове мистецтво часів
Стародавнього Світу .

Лекція № 1
з навчальної дисципліни
«ІСТОРІЯ ВІЙН ТА ВОЄННОГО
МИСТЕЦТВА»

Змістовий модуль 1. Заняття 1.
Воєнна організація і
військове мистецтво часів
Стародавнього Світу .

Навчальні питання ■

- **1. Воєнна наука і військове мистецтво. Мета та завдання вивчення дисципліни “Історія війн та військового мистецтва”**
- **2. Воєнна організація і військове мистецтво часів Стародавнього Світу.**

Література

1. Історія війн та військового мистецтва: Посіб. – Х.: ХУПС, 2020.
2. Історія війн та військового мистецтва. З війн стародавнього світу до другої світової війни: Навч. посіб. – Х.: ХУПС, 2010
3. Куцька О.М., Пашковський В.В., Кіт А.І. Короткий курс історії воєнного мистецтва. (З давніх часів до другої світової війни). – Львів: ЛІСВ, 2006.
4. Болсуновський Л.І. Воєнна історія. Ч. 1: Навч. посіб. – Одеса: ВА (О), 2006.
5. Історія війн і військового мистецтва. Том 1. Л. Войтович. Харків «Фоліо» 2017р.

ВСТУП

- **ВІЙНА** – складне суспільно-політичне явище, яке являє собою організовану боротьбу між державами з метою досягнення певних політичних, економічних, релігійних або інших цілей.

1. ВОЄННА НАУКА І ВІЙСЬКОВЕ МИСТЕЦТВО. МЕТА ТА ЗАВДАННЯ ВИВЧЕННЯ ДИСЦИПЛІНИ “ІСТОРІЯ ВІЙН ТА ВІЙСЬКОВОГО МИСТЕЦТВА”

- **ВОЄННА НАУКА** – система знань про закономірності збройної боротьби, способи її підготовки та ведення.

ФОТО Д. РУДАКОВА

- **ВОЄННА ІСТОРІЯ** вивчає сутність, причини, характер війн, засоби і способи їх ведення в залежності від змін соціально-економічних, політичних і матеріально-технічних умов життя суспільства.

Складові воєнної історії

- історія війн
- історія воєнного мистецтва
- історія збройних сил
- історія озброєння та військової техніки;
- історія військової думки.

2. ВОЄННА ОРГАНІЗАЦІЯ І ВОЄННЕ МИСТЕЦТВО ЧАСІВ СТАРОДАВНЬОГО СВІТУ.

Форми воєнної організації часів Стародавнього Світу

- 1. *РАБОВЛАСНИЦЬКА МІЛІЦІЯ* (народне ополчення).
- 2. *Дружини царів.*
- 3. *Військові поселенці*
- 4. *Найманиці.*
- 5. *ПОСТІЙНА АРМІЯ*
(*Стародавній Рим*)

Давня Греція в VII столітті до Р. Хр.

Організація грецької армії

Шолом з бронзи .
Прикрашений кінським
волоссям

Щит із
бронзи
та шкіри

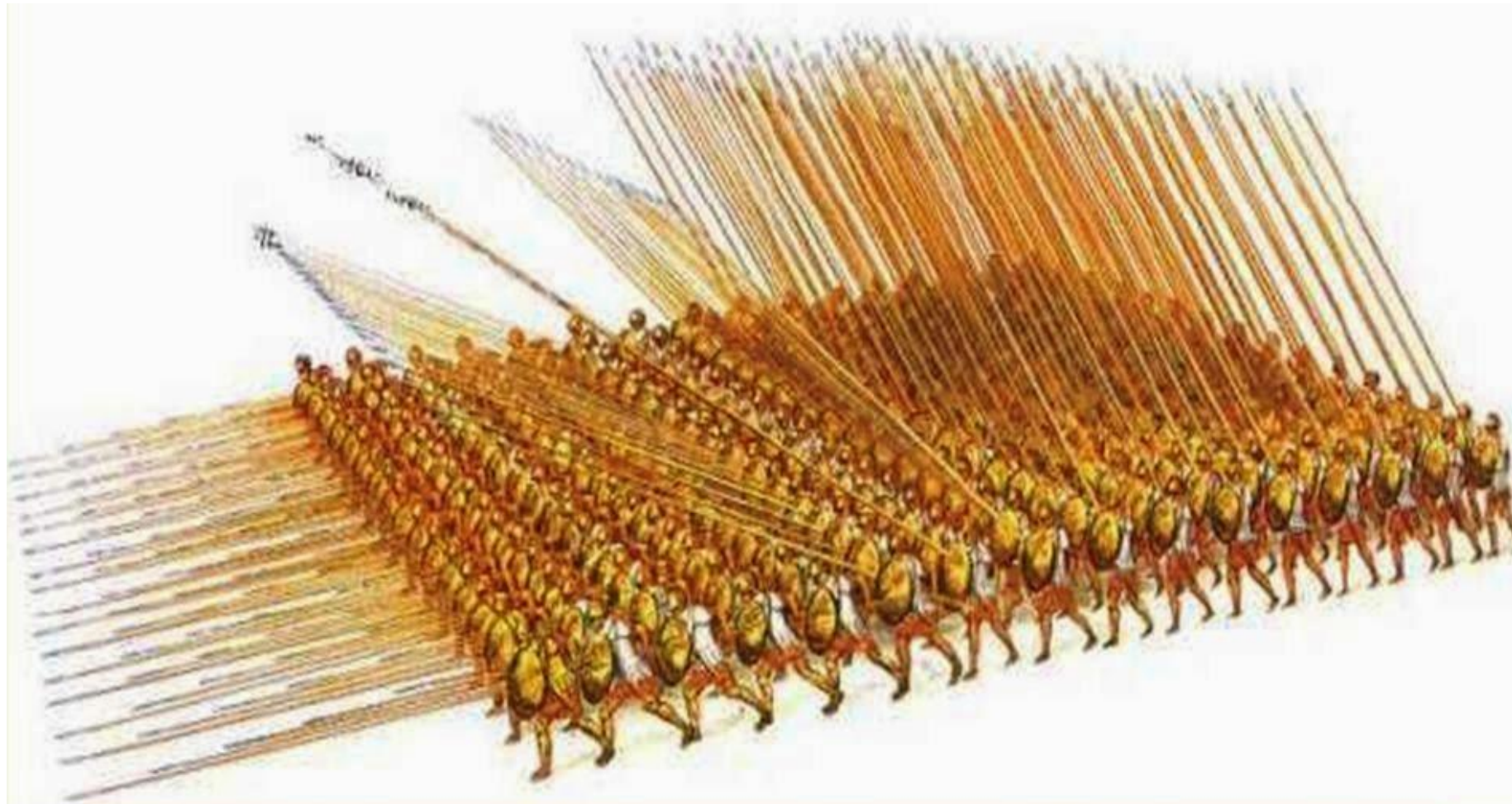
Обладунок
із льону,
бронзи або
шкіри

Поножі

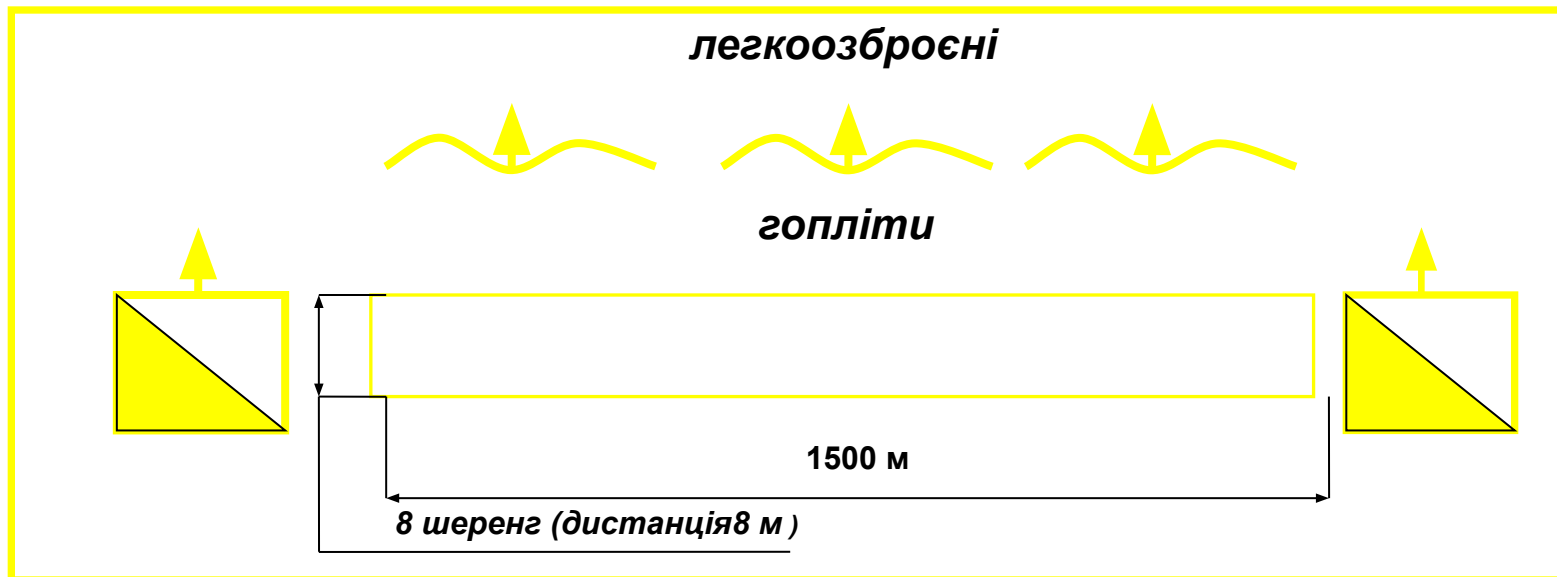

- В Афінах 18-ти річні юнаки повинні були пройти двохрічну військову підготовку, під час якої вони називалися ефеби.
- По досягненню 20 років чоловік зараховувався до лав діючої армії.
- У віці 50-60 років чоловіки виводилися в запас і залучалися для несення гарнізонної служби. У випадку війни і вони, і молоді чоловіки повинні були воювати.
- Афінськими військами керували стратеги.
- Основа війська – піші важкоозброєні воїни – гопліти.

Фаланга - бойова, організована побудова воїнів. Вперше фаланга з'явилася в Спарті. Воїни шикувалися в кілька рядів. Одночасно починали рух і йшли нога в ногу пліч-о-пліч. На противника вони наставляли довгі списи, а самі були закриті щитами. Фаланга була вразлива з флангів, за такої побудови можна було боротися тільки на рівній місцевості.

Давньогрецька фаланга

Фракийский и фригийский шлемы

Щит — пельто

Щит — голлон

Меч — фалката

Македонский голлит (педзетайр)

Меч — махайра

Македонский гетайр

Копье — сарисса

Меч — ксифос

Панцирь — торакс

Праца

Лук со стрелой

Фракийский всадник

Фессалийский всадник

Критский лучник

Легка грецька кавалерія

пельтаст

пращик

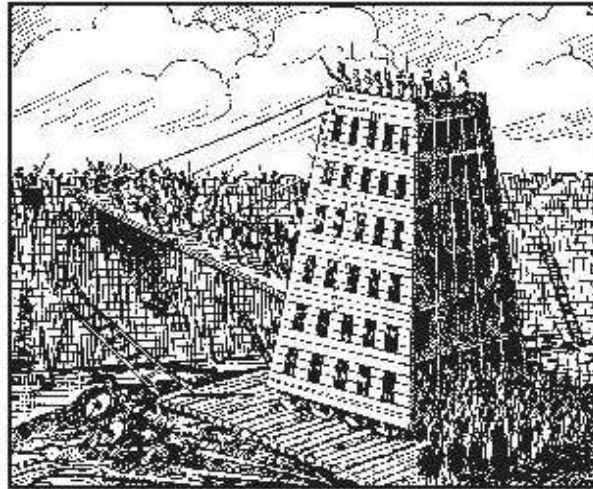

лучник

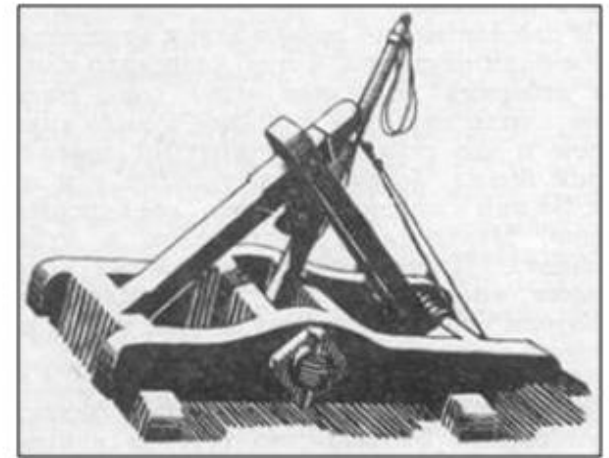
Військова техніка македонської армії.

**Ворон
руйнівник
стіл**

**Облогова
вежа**

Баліста

Персія (VIIIст.- 330 до Христа).

Перська імперія
490 р до н.е.

ESCALA EN MILLAS

0 100 200 300 400

Límites del Imperio Persa

Ciudades

Македонія

Фракія

Греція

Дасцилія

Фрігія

Каппадокія

Лідія

Карія

Силіція

Арменія

Ассирія

Медія

Мартія

Корасмія

Бактріана

Гандара

Ракосіє

Дрангіана

Індія

Єгипет

Лівія

Аравія

Персія

Бабілонія

Susa

Persépolis

Babilonia

Susa

Ecbatana

MAR DE ARABIA

GOLFO PERSICO

MAR ROJO

MAR MEDITERRANEO

MAR EGEO

MAR NEGRO

MAR CASPIO

MAR DE ARAL

Nilo

Don

Ural

Volga

Jaxartes

Oxus

Indo

Bactra

Susa

Ecbatana

Babilonia

Tigris

Eufrates

Don

Ural

Volga

Jaxartes

Oxus

Indo

Bactra

Susa

Ecbatana

Babilonia

Tigris

Eufrates

Don

Ural

Volga

Jaxartes

Oxus

Indo

Bactra

Susa

Ecbatana

Babilonia

Tigris

Eufrates

Don

Ural

Volga

Jaxartes

Oxus

Indo

Bactra

Susa

Ecbatana

Babilonia

Tigris

Eufrates

Don

Ural

Volga

Jaxartes

Oxus

Indo

Bactra

Susa

Ecbatana

Babilonia

Tigris

Eufrates

Don

Ural

Volga

Jaxartes

Oxus

Indo

Bactra

Susa

Ecbatana

Babilonia

Tigris

Eufrates

Don

Ural

Volga

Jaxartes

Oxus

Indo

Bactra

Susa

Ecbatana

Babilonia

Tigris

Eufrates

Don

Ural

Volga

Jaxartes

Oxus

Indo

Bactra

Susa

Ecbatana

Babilonia

Tigris

Eufrates

Don

Ural

Volga

Jaxartes

Oxus

Indo

Bactra

Susa

Ecbatana

Babilonia

Tigris

Eufrates

Don

Ural

Volga

Jaxartes

Oxus

Indo

Bactra

Susa

Ecbatana

Babilonia

Tigris

Eufrates

Don

Ural

Volga

Jaxartes

Oxus

Indo

Bactra

Susa

Ecbatana

Babilonia

Tigris

Eufrates

Don

Ural

Volga

Jaxartes

Oxus

Indo

Bactra

Susa

Ecbatana

Babilonia

Tigris

Eufrates

Don

Ural

Volga

Jaxartes

Oxus

Indo

Bactra

Susa

Ecbatana

Babilonia

Tigris

Eufrates

Don

Ural

Volga

Jaxartes

Oxus

Indo

Bactra

Susa

Ecbatana

Babilonia

Tigris

Eufrates

Don

Ural

Volga

Jaxartes

Oxus

Indo

Bactra

Susa

Ecbatana

Babilonia

Tigris

Eufrates

Don

Ural

Volga

Jaxartes

Oxus

Indo

Bactra

Susa

Ecbatana

Babilonia

Tigris

Eufrates

Don

Ural

Volga

Jaxartes

Oxus

Indo

Bactra

Susa

Ecbatana

Babilonia

Tigris

Eufrates

Don

Ural

Volga

Jaxartes

Oxus

Indo

Bactra

Susa

Ecbatana

Babilonia

Tigris

Eufrates

Don

Ural

Volga

Jaxartes

Oxus

Indo

Bactra

Susa

Ecbatana

Babilonia

Tigris

Eufrates

Don

Ural

Volga

Jaxartes

Oxus

Indo

Bactra

Susa

Ecbatana

Babilonia

Tigris

Eufrates

Don

Ural

Volga

Jaxartes

Oxus

Indo

Bactra

Susa

Ecbatana

Babilonia

Tigris

Eufrates

Don

Ural

Volga

Jaxartes

Oxus

Indo

Bactra

Susa

Ecbatana

Babilonia

Tigris

Eufrates

Don

Ural

Volga

Jaxartes

Oxus

Indo

Bactra

Susa

Ecbatana

Babilonia

Tigris

Eufrates

Don

Ural

Volga

Jaxartes

Oxus

Indo

Bactra

Susa

Ecbatana

Babilonia

Tigris

Eufrates

Don

Ural

Volga

Jaxartes

Oxus

Indo

Bactra

Susa

Ecbatana

Babilonia

Tigris

Eufrates

Don

Ural

Volga

Jaxartes

Oxus

Озброєння персидських воїнів

Спис мав довжину приблизно 1.8 м, залізний.

Із луків стріляли, відтягуючи тятиву до вуха, не цілячись. Точність стрільби досягалася за рахунок навичку, тому був потрібний довгий період навчання лучників. Максимальна дальність стрільби з луку досягала 500 м, на відстані 200-300 м стріла пробивала обладунки.

Для ближнього бою перси використовували короткі мечі, виготовлені з заліза, а також для захисту вояків застосовувались залізні шоломи, щити та лускаті обладунки.

На полі бою перси розгортали легкі польові укріплення – великі щити в повний зріст чоловіка, сплетені з прутів дерев з покриттям шкіри.

Колісниця.

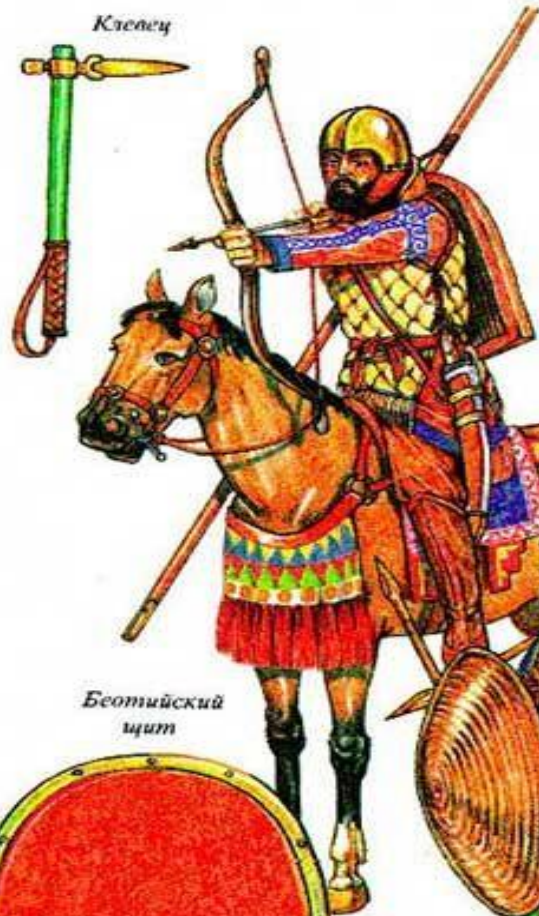

Бойові слони.

Перська піхота

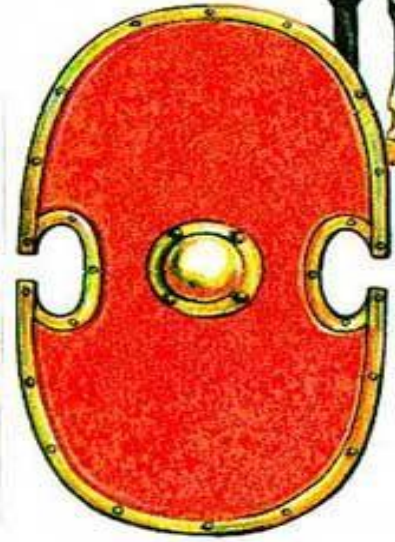

Клепей

Фракийский и фригийский шлемы

Беотийский щит

Сакские всадник и пехотинец

Лучник царской гвардии «бессмертных»

персидской армий V—IV вв. до н. э.

ГРЕКО-ПЕРСЬКІ ВІЙНИ
500 – 449 рр. до н.е.

Повстання грецьких міст-колоній

Марафонська битва

12 вересня 490 рік до Р. Хр.

Місто : Марафон, Греція

Противники : Афіни, Платеї

Перська імперія

Командуючі : Мільтіад, Каллімах

Датіс, Артаферн

Сили сторін : 10 тис афінян,
1 тис платейці

близько 25 тис персів
та союзників

Втрати : 192 грека

близько 6400

Підсумки : повна перемога Греків. Для греків перша перемога над військом Персів. Для персів наслідків не мала.

Тактика Мільтіад вирубав весь ліс на флангах та створив завали для того, щоб не допустити оточення перською кіннотою; зменшив кількість шеренг в центрі та збільшив чисельність шеренг на флангах.

Цей бій показав, що тяжко озброєну, гарно навчену піхоту не переможеш і регулярною кіннотою. Перемога свідомого громадянина патріота над вірнопідданим рабом перського царя.

МАРАФОНСЬКА БИТВА

12 серпня 490 р. до н.е.

Грецьке
військо

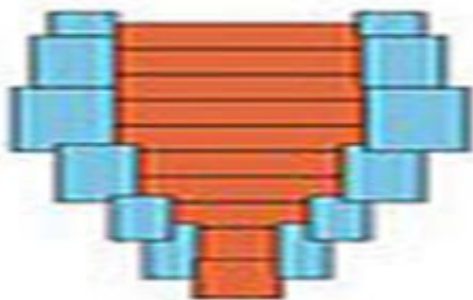
Перське
військо

Перські кораблі
Флангова атака
греків, втеча
персів

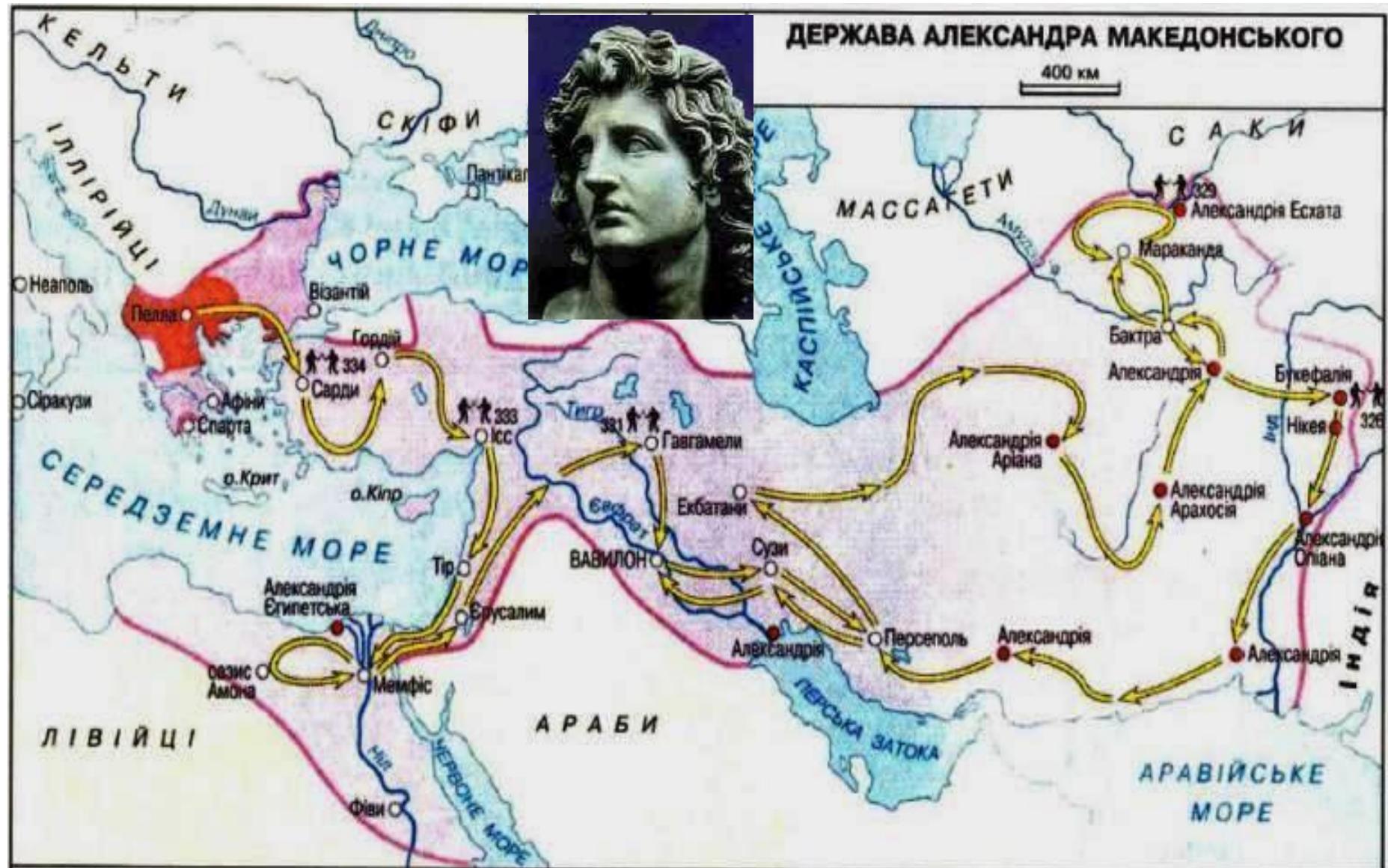

Перси
Греки

ДЕРЖАВА АЛЕКСАНДРА МАКЕДОНСЬКОГО

400 км

- Македонське царство і залежні території у 334 р. до н. е.
- Перське царство у 334 р. до н. е.
- Східний похід Александра Македонського (334—325 рр. до н. е.)

- 331 Місця і роки найважливіших перемог Александра Македонського
- Кордони держави Александра Македонського (325 р. до н. е.)
- Міста, засновані Александром Македонським

Перси

Дарій

Парменійон

Фаланга

гіпоспісти Олександр

Македонці

Задня допоміжна фаланга

♣ Колісниці

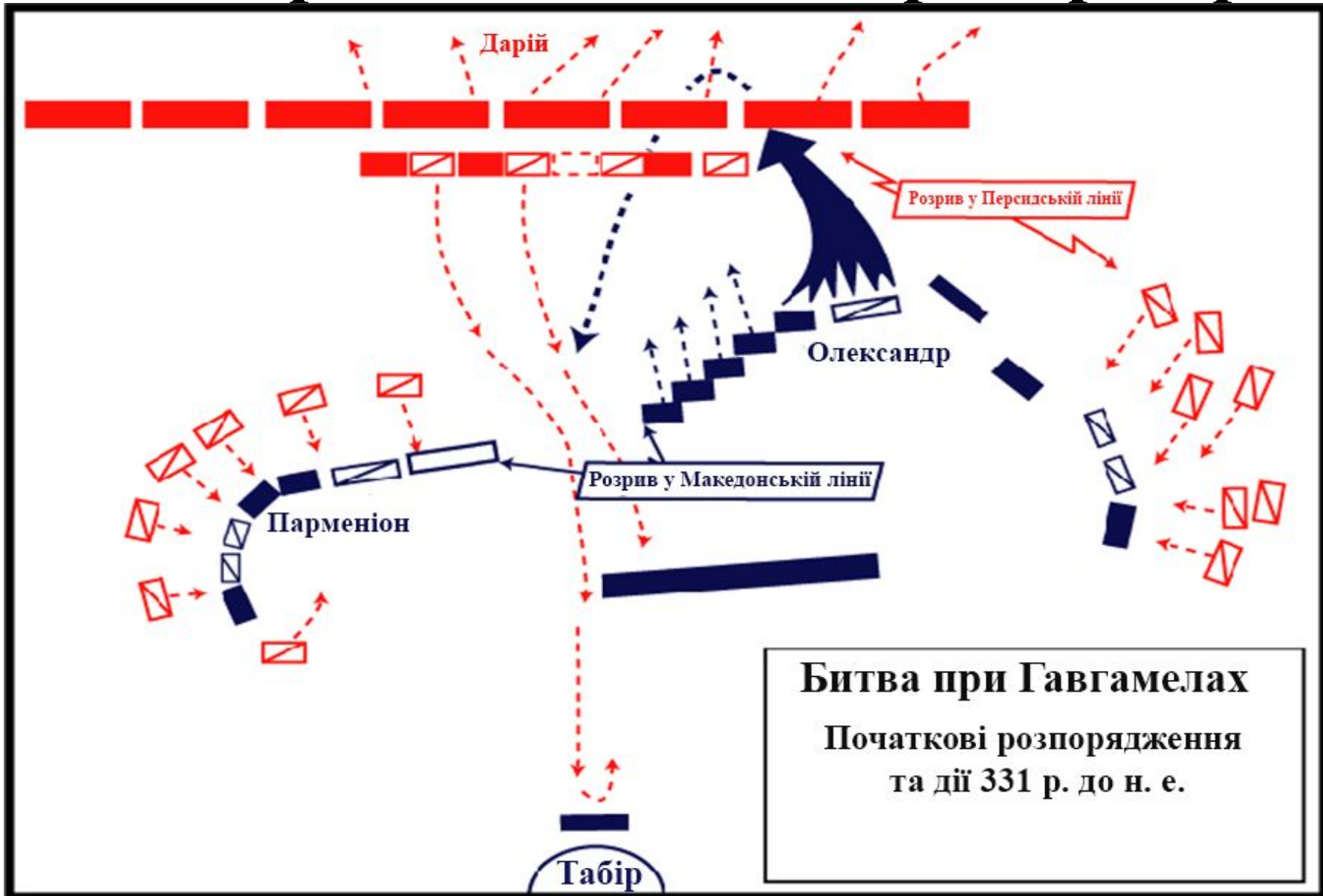

Табір

Битва при Гавгамелах

Початкові розпорядження
та дії 331 р. до н. е.

Битва при Гавгамелах 331 р. до р . Хр .

Битва при Гавгамелах

332 рік до Р. Хр.

Місто : Гавгамели (поруч з Мосулом) в Іраку

Противник : Армія Олександра Македонського

Перська держава

Командуючі : Олександр Македонський

Цар Дарій

Сили сторін : 40 тис піхоти

680 тис піхоти

7 тис кінноти

160 тис кінноти

200 бойових колісниць

15 бойових слонів

Втрати : 1200 вбитими

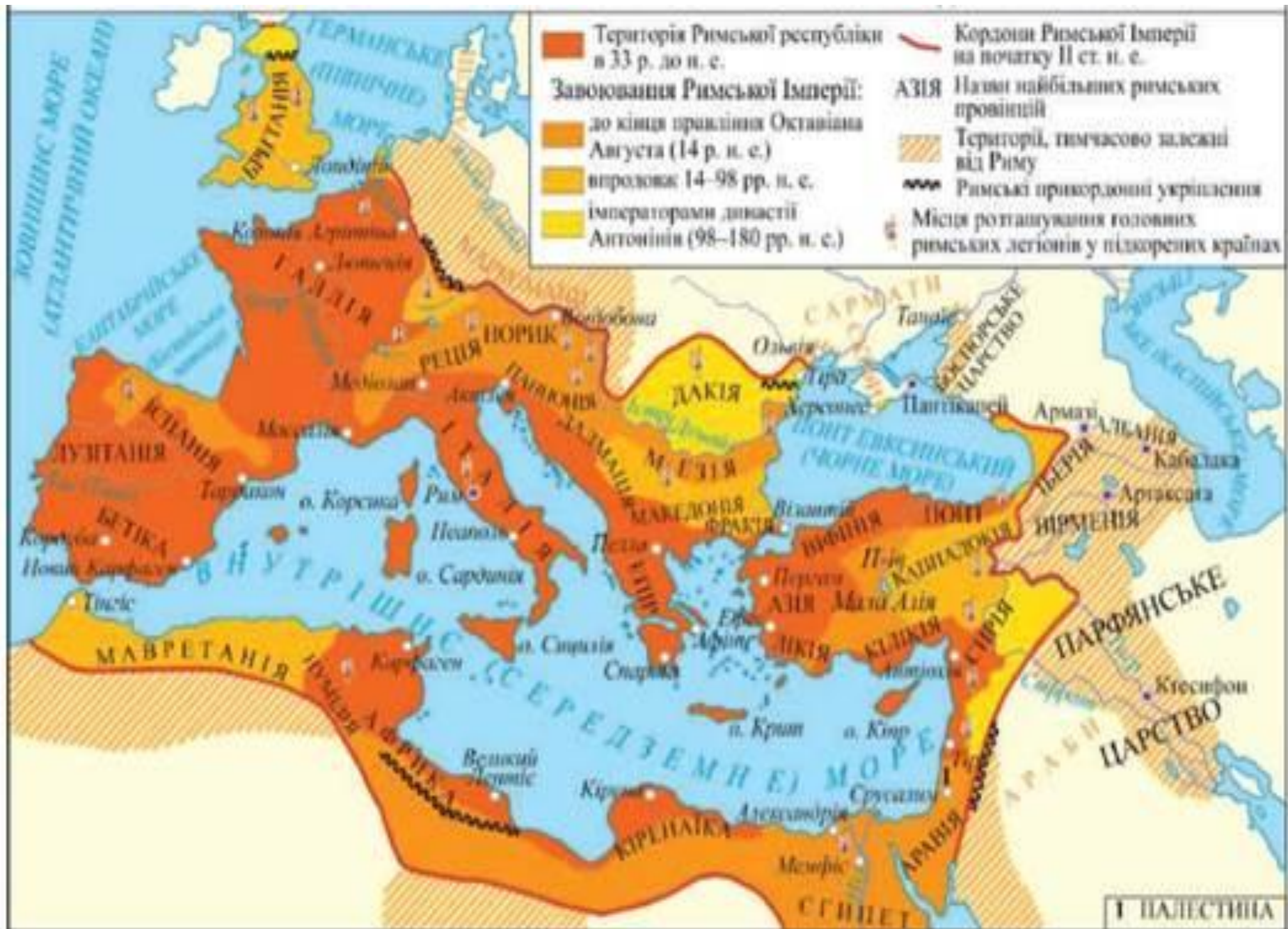
30 тис вбитими

Підсумки : Перемога Греції, Перська держава припинила своє існування.

Тактика : Використання перед битвою розвідки та складання плану бою; друга лінія бойового порядку греків була задіяна в бою, як резерв; вперше кіннота була задіяна для переслідування ворога поза полем бою з метою повного знищення ворога.

Давній Рим

Римське військо

Однією з причин успіху римлян в завоюванні Італії була сильна армія.

**Легіон – основна одиниця римської армії.
Основна маса легіонерів – хлібороби.
Безземельних бідняків на військову службу не брали.**

1 лінія приймає бій

2 лінія продовжує бій

3 лінія завершує бій

КІННОТА

**Піхота –
основні
війська легіону**

**Кіннота – допоміжні війська
легіону.
Захищала піхоту з флангів, переслідувала
розбитого противника**

Римська армія

**Тріарії –
найбільш
досвідчені
солдати в
легіоні**

**Прінципи –
основна
частина війська**

**Гастати –
найбільш
недосвідчені, але
наймолодші
легіонери.**

Правильне шикування легіона

3 лінія

Тріарії

2 лінія

Прінципи

1 лінія

Гастати

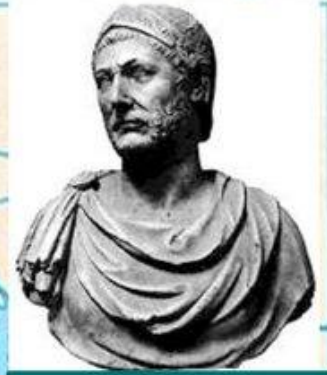

**В важкий
момент битви
досвід тріаріїв
допомогає
зупинити
ворога та
отримати
перемогу!**

Воїни Карфагену.

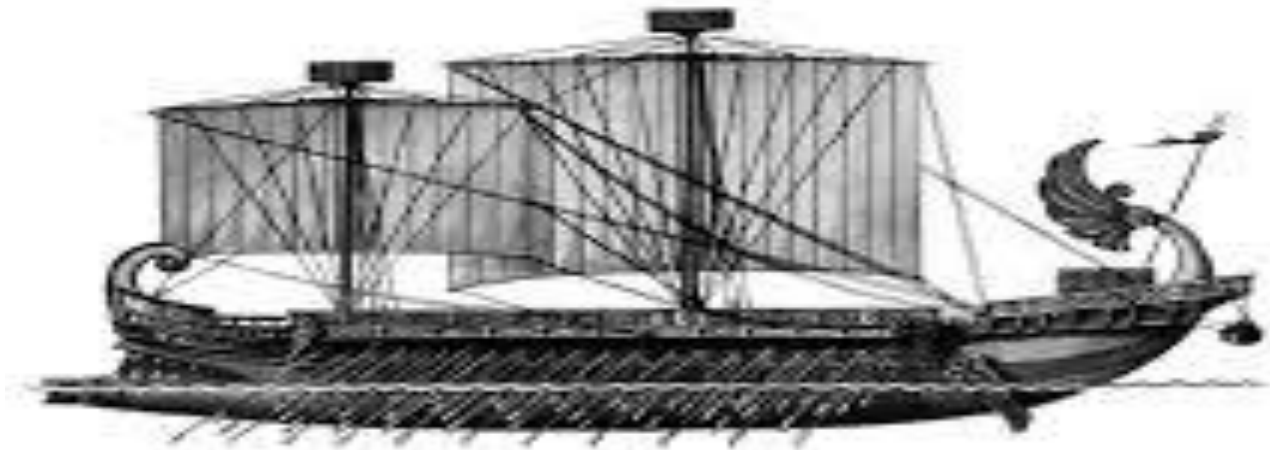
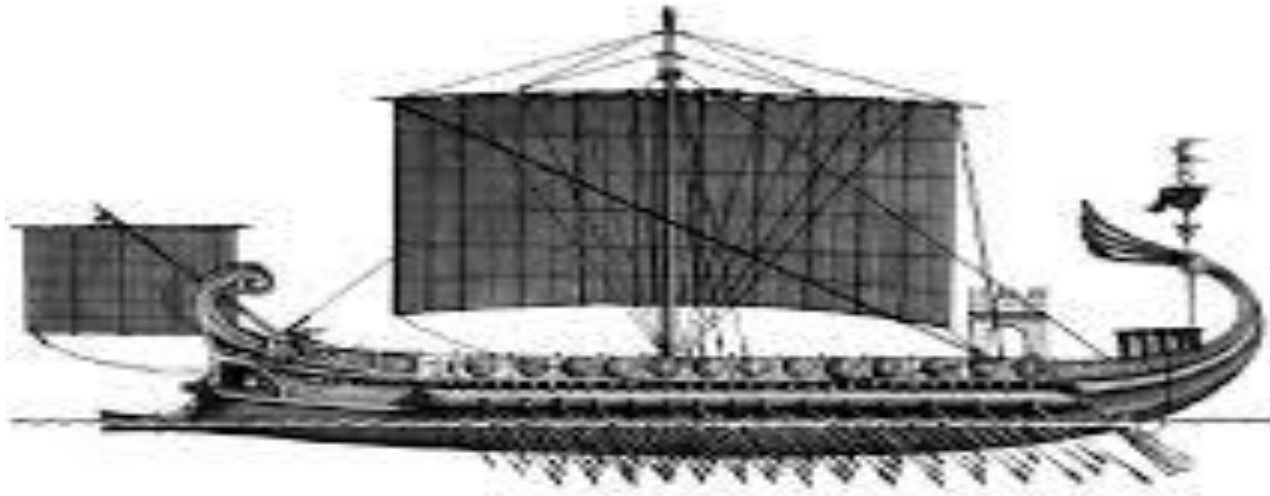

ДРУГА ПУНІЧНА ВІЙНА (218-201 рр. до н.е.)

Ганнібал

Кораблі Карфагенського флоту.

Битва при Каннах

2 серпня 216 року до Р. Хр.

Місто : Канни Італія

Противник : Карфаген

Командуючі : Ганнібал

Сили сторін : 34 тис важкої піхоти

6 тис легкої піхоти

10 тис кінноти

Втрати : 6 тис вбито

10 тис поранено

Підсумки : Повний розгром римської армії. Битва тривала 12 годин. Ця перемога не вирішила результати війни.

Тактика : Фланги карфагенської армії були значно підсилені та розглядались як засіб знищення противника. Римське військо було оточене і зазнало поразки.

Римська республіка

Гай Теренцій Варрон

Люцій Еміліє Павле

86-87 тис римських та

союзних легіонерів.

6 тис кінноти

50 тис вбито

11 тис потрапили в полон

БИТВА ПРИ КАННАХ
2 серпня 216 р. до н.е.

Римське військо

Головною бойовою одиницею була центурія з 80 воїнів. В контурберній входило 8 воїнів – рахувалось, що такою кількістю легко керувати.

Щоб в підрозділ не міг проникнути ворог, кожна центурія мала свій пароль, якій мінявся щоденно.

Легіон

Легіон складав
6000 чоловік

10 Когорт
по 600 чел.

3 маніпули по 200 чоловік

2 Центурия по 100 чел.

Озброєння воїна

На тіло одягалась
кольчуга без
рукавів, або
металевий
обладунок.
На голові шкіряний
або металевий
шолом.
Озброєння
складалося з списа,
дротиків, меча та
щита.

Кинжал ПУГИО

СПИС ПІЛУМ

Меч ГЛАДИУС

ЩИТ
СКУТУМ

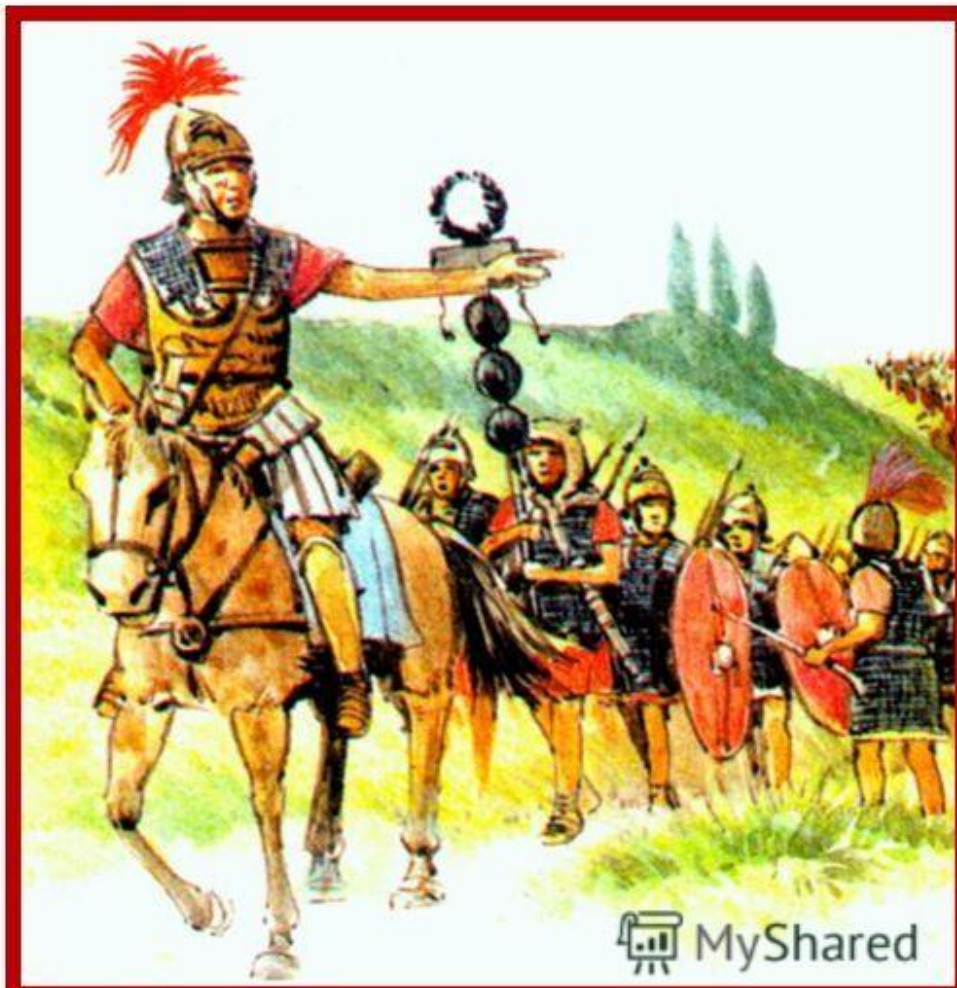

Щоденне тренування воїна

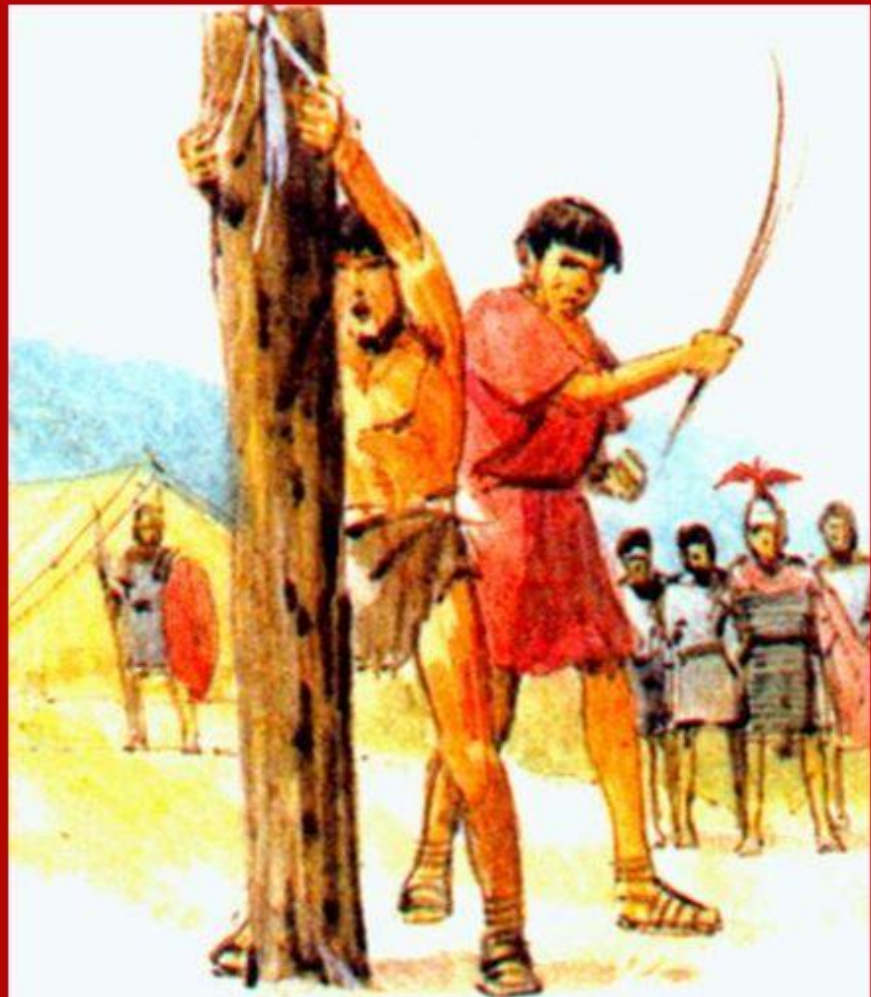
Тричі на місяць марш - кидок

**Під час походів римляни
на стоянках будували
військовий табір**

Покарання у війську

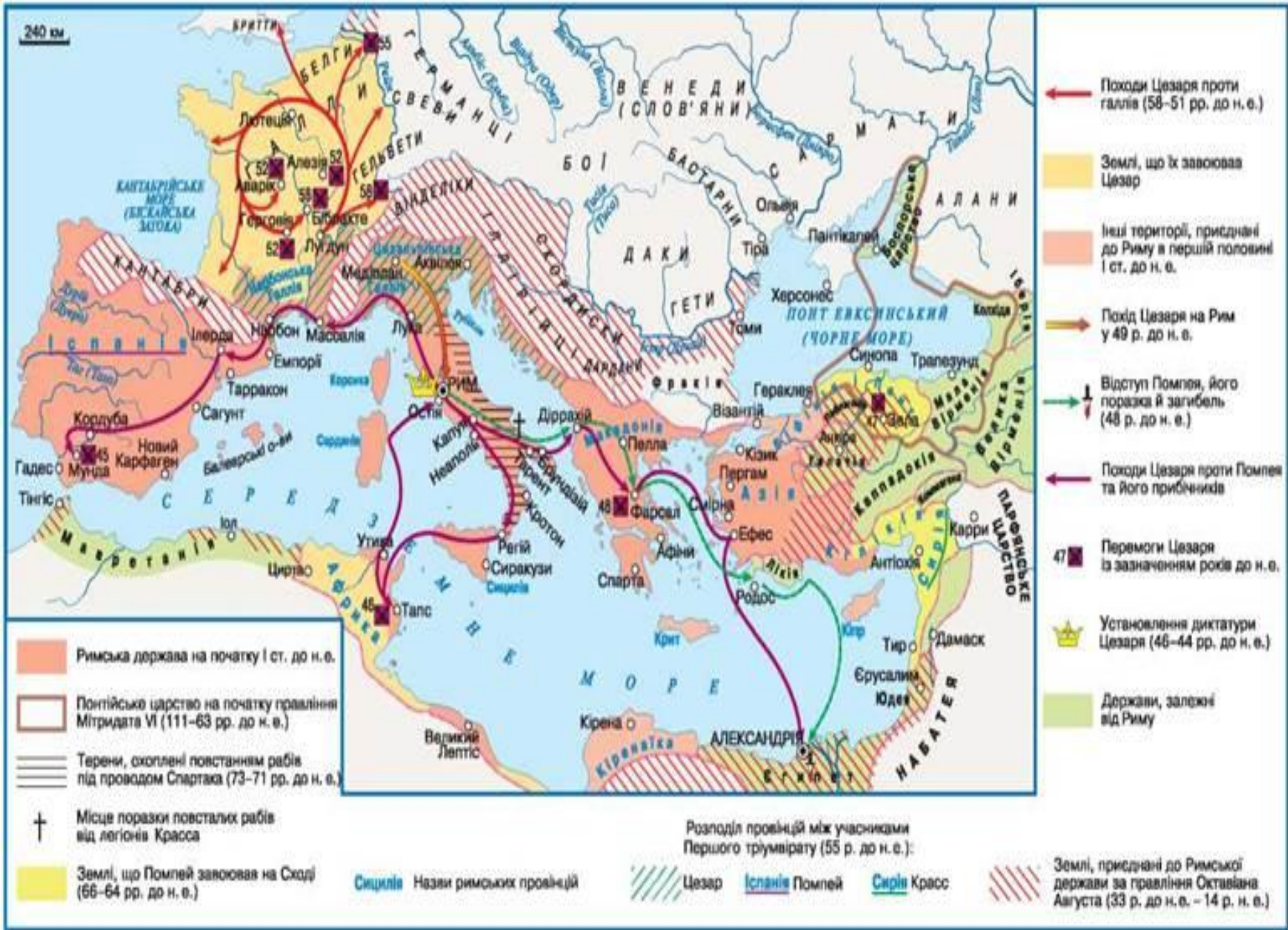
**Солдатів карали
тілесно.
Легіону зменшували
раціон харчування.
Якщо виникали
бунти, то проводилась
децимація –
страата через жереб
кожного 10 –го воїна.
Якщо хтось заснув на
посту
його забивали
на смерть камінням.**

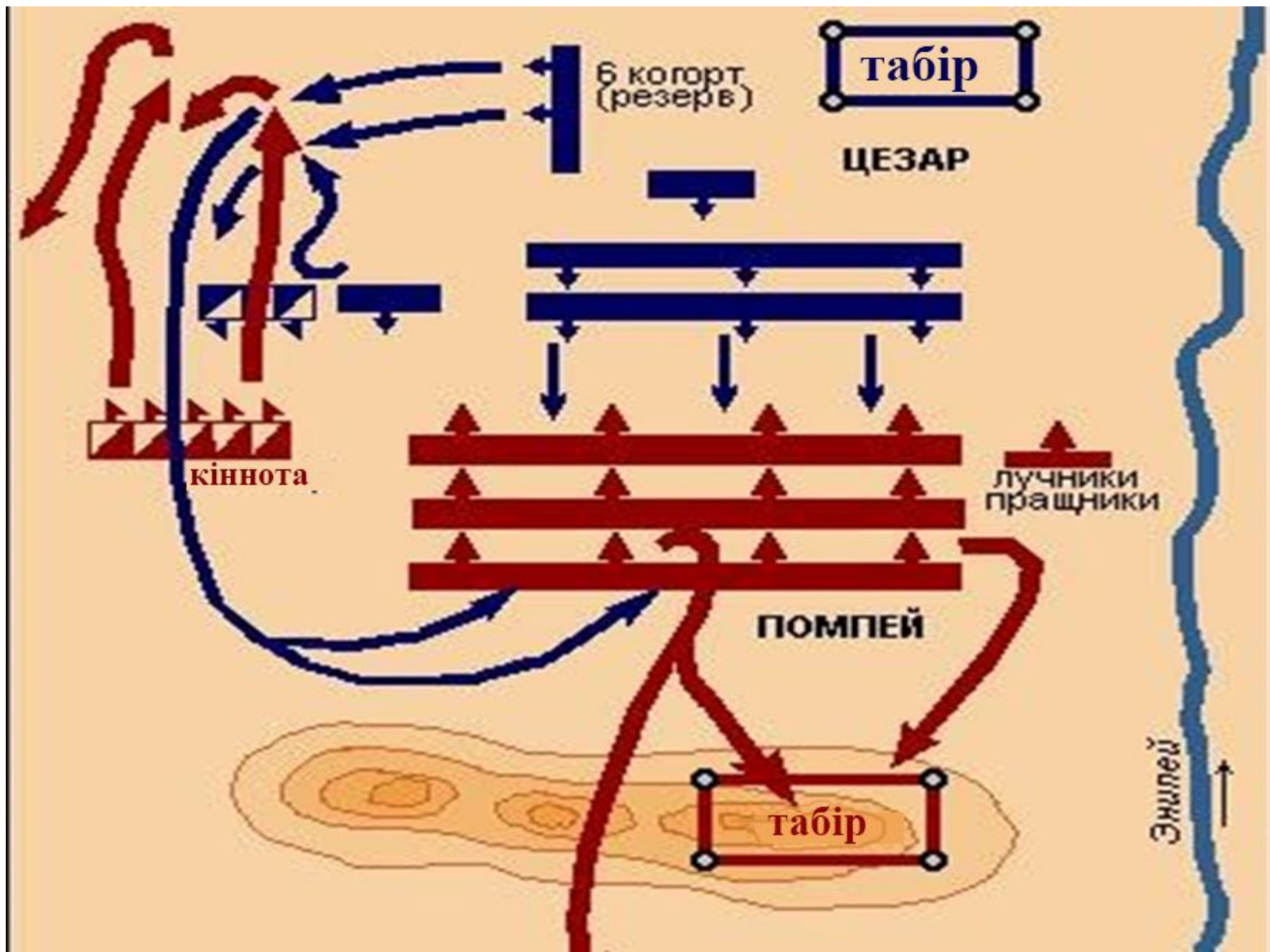
Гай Юлій Цезар

12 червня 100 або 102 року до р. ХР
- 15 березня 44 року до р. Хр.

Давньоримський державний
та політичний діяч,
диктатор, полководець,
письменник .

Дякую за увагу!